

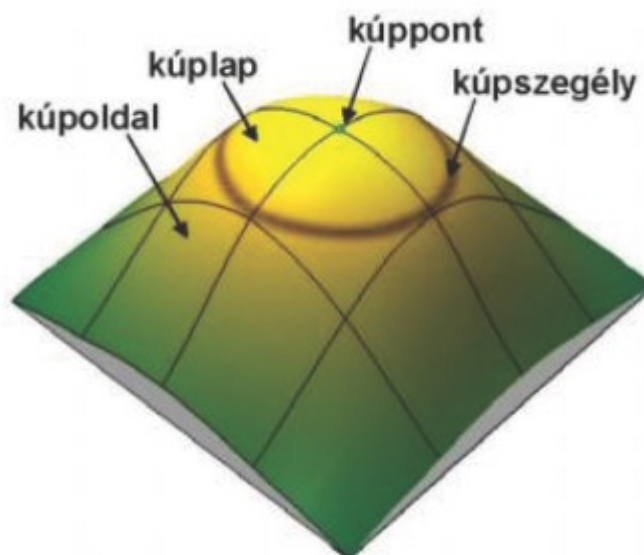
A domborzat részletidomai

Hegyháton vízválasztó idomon), hátvonalon előforduló részletidomok

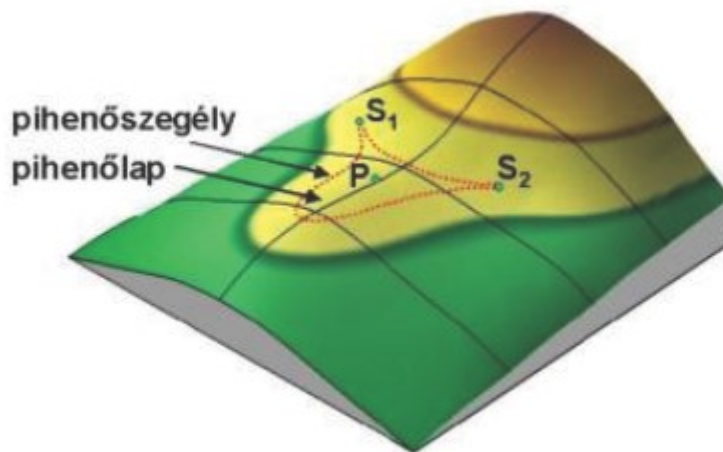
A hegyháton, hátvonalakon igen gyakran előforduló, a domborzat karakterét talán legjobban meghatározó részletidomok:

1. kúp,
2. pihenő,
3. lejtőkúp,
4. és a nyereg

1. **A kúp az a kiemelkedő idom, melynek legmagasabb pontjából a terep minden irányban lejt.** Legmagasabb pontja a kúppont, melyben a terep érintősíkjá vízszintes. A kúppont körül gyakran lankás rész terül el, ez a kúplap. A kúplap szélén található első lejtőátmeneti vonal a kúpszegély, vagy szegélyvonal. A szegélyvonal alatti, meredekebb terület a kúpoldal. A hegyvidéken előforduló, magas kúpokat csúcsnak, a dombvidéken található, kisebb magasságú és kevésbé meredek oldalú kúpokat halomnak nevezzük. Pl. a Budai hegyekben a Csúcs-hegy, vagy a Tápió-vidéken is található (pl. Tápiószele) a kunhalmok.

- 2. A pihenő** a hegyhátnak az a része, ahol a hátvonal egy szakaszának lejtése megváltozik, közel vízszintessé válik. Ezután a hátvonal ismét az eredeti lejtéssel halad tovább. A pihenő közel vízszintes területe a pihenőlap. A terep a pihenőtől egy irányban emelkedik, három irányban lejt. A lejtésirányokban lévő lejtőátmeneti vonal a hosszabb, az emelkedés irányában lévő a rövidebb lejtőátmeneti vonal, ezek a pihenő szegélyvonalai. A szegélyvonalakat az ábrán pontvonallal ábrázoltuk, ezek nem szintvonalak, hanem lejtőátmeneti vonalak! E két szegélyvonal a két sarokpontban találkozik (S1, S2). A hátvonal közel vízszintes szakaszának közepe táján van a pihenőpont (P). A pihenőpont és a két sarokpont közel egy magasságban helyezkedik el. A pihenő sarkainál mindig teknőidom kezdődik. A pihenőlap alakja szerint lehet összetartó-, párhuzamos- és széttartó szélű. A pihenő szintvonalas ábrázolásánál gyakran alkalmazunk segéd (felező) szintvonalat. Ha a pihenőpont magassága a felező szintvonal magasságánál: nagyobb, akkor a lejtésirányú, hosszabb szegélyvonalat követve, ha kisebb, akkor az emelkedés irányában lévő, rövidebb szegélyvonalat követve rajzoljuk meg a segédszintvonalat a sarokpontok között. A sarokpontokon túl a segédszintvonalat már nem rajzoljuk tovább, hiszen ott már nem ad többlet információt.

- 3. A lejtőkúp** a hátvonalakon alakul ki, amikor egy ellenállóbb kéregdarab a körülötte lepusztult terepből kiemelkedik. Ábrázolás szempontjából hasonló, mint a széttartó szélű pihenő, azzal a különbséggel, a széttartó részben még egy kúpidom is megjelenik.

4. **A nyereg a hátvonalnak a bemélyedésénél alakul ki. A nyereg igen fontos és gyakran előforduló idoma a terepnek.** A magas hegységekben mindig a hátvonal bemélyedéseiben, az ún. **hágókon** át vezetnek át az utak a hegy egyik oldaláról a hegy másik oldalán elterülő alacsonyabb területek felé (pl. Vereckei-hágó). A hátvonal bemélyedésének legalacsonyabb pontja a nyeregpont (P). Ebben a pontban a terep és a hátvonal érintője vízszintes. **A nyeregponttól a hátvonal mindkét irányban emelkedik, a hátvonalra merőlegesen pedig a terep mindkét irányban lejt.** A nyeregpont körüli közel vízszintes terület a nyereglap. A nyereglapot határoló lejtőátmeneti vonalak a nyereg szegélyvonalai. A szegélyvonalak a sarokpontokban találkoznak. **A sarokpontok mindig párosával jelennek meg** (S1-S2 és S3-S4), egy nyeregidom legkevesebb négy sarokponttal rendelkezik. A nyeregpont és a sarokpontok magasságai közel azonosak. A nyeregpontból a terep a hátvonalak irányában emelkedik, ezekre merőlegesen pedig lejt. Amelyik irányokban a terep a nyeregpontból kiindulva emelkedik vízválasztó (hegy) idomok, amelyek irányokban lejt, vízgyűjtő (tekő) idomok jönnek létre.
- Nyereg legalább két vízválasztó és két vízgyűjtő idom találkozásánál keletkezik.** Ha több hátvonal fut össze egy nyeregpontban, akkor négyenél több, de mindig páros számú sarokpont alakul ki, hiszen egy újabb hegyidom megjelenésével egy újabb tekőidomnak is meg kell jelennie.
- Ha a nyereglap a hátvonal irányában hosszabb, akkor **hosszanti nyeregről**, ha a tekőidomok irányában hosszabb, akkor **haránt nyeregről** beszélünk. Ha a nyereglapon a hátvonal vízszintes értelemben közel egyenesen halad át, akkor szabályos nyeregről, ha közben erősen irányt változtat, hajlik, akkor szabálytalan nyeregről beszélünk.
- A nyereg szintvonalas ábrázolásánál gyakran alkalmazunk segéd (felező) szintvonalakat.

